

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto HE 305/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoitolain 28 ja 29 §:n kumoamisesta

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa lausunto. Annan lausuntoni Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (jäljempänä Siun sote) puolesta, hyvinvointialueelle virka-apua antavana Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän viranhaltijana. Toimin Siun soten - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän terveys- ja sairaanhoitopalvelujen väliaikaisena toimialuejohtajana. Lausuntoni edustaa kuitenkin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen edun mukaista näkemystä asiassa.

Johdanto

Lausuntoni kohteena olevassa hallituksen esityksessä HE 305/2022 vp ehdotetaan erikoissairaanhoitolain 28 ja 29 §:ien kumoamista ja sosiaali- ja muutoksia terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin sekä terveydenhuoltolain 60 § muuttamista.

Lausunto

Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä on asiassa antanut lausuntopalvelun kautta lausuntonsa, johon viitataan.

Sen lisäksi totean, että lausuntokierroksen jälkeen lausuttavana olleeseen luonnokseen on tehty vain vähäisiä muutoksia, eikä edelleenkaan keskussairaalan toiminnan kannalta lausunnessamme esittämiimme olennaisiin seikkoihin ole lakiluonnoksessa otettu riittäväällä laajuudella kantaa.

Ehdotettujen säädösten sisältö, vaikutukset ja toimeenpano on kuvattu pääosin selkeästi. Esityksellä ei säädetä uusia tehtäviä yliopistollisille sairaaloille eikä esityksellä esitetä muutoksia yliopistollisten sairaaloiden rahoitukseen, mitä pidän oikeana linjauksena. Tästä huolimatta esitettävistä lakimuutoksista ei käy ilmi vahva kytkös lausunnolla niin ikään olevaan Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (jäljempänä rahoituslaki) muuttamisesta (yliopistosairaalalisä ja siirtymätasauksen muutokset), lausuntopyynnön diaarinumero VN/16752/2022. Näkemykseni mukaan vähintäänkin toivottavaa olisi viitata rahoituslakiin asianomaisiin pykäliin tehtävistä säädettäessä. Lausunnolla olleen toisen esityksen mukaan lisän perusteella otettaisiin huomioon yliopistollisista sairaaloista aiheutuvia muita sairaaloita korkeampia kustannuksia. Edellä kuvatun vuoksi tässä lausuttavana oleviin lakimuutoksiin tulisi näkemykseni mukaan liittää viittaus rahoituslakiin, jossa tästä säädetään. On ilmeistä, että tehtävät tulee olla sidoksissa rahoitukseen, jolloin rahoituslain muutokset eivät saa tarkoittaa automaatiota, jolla lisää korostettaisiin, ilman että myös yliopistosairaaloiden tehtäviä, yliopistosairaaloiden keskinäistä yhteistyötä ja onnistu-

mista kustannusvaikuttavuuden sekä alueellisen TKI toimintojen kehittämisessä tar-
kasteltaisiin yhdessä.

Näkemykseni mukaan pelkkä velvoitteiden luettelointi ei riitä turvaamaan yliopistosai-
raalan omaavan hyvinvointialueen ja sen ympärille muodostuvan yhteistoiminta-alu-
een (YTA) sujuvaa yhteistoimintaa vailla pelkoa siitä, että yliopistosairaalan tehtäviin
vedoten syntyisi oikeus myös pienentää YTA alueen muiden hyvinvointialueiden rahoit-
usta. Tehtävät itsessään eivät saisi luoda lain tulkinnasta johtuvaa oikeutta puuttua
keskussairaaloimintaa ylläpitävän YTA:n muun hyvinvointialueen rahoitukseen.
Vaikka sinänsä pidän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 a
§ luonnoksen listausta yliopistollisen sairaalan pääasiallisista tehtävistä, näen tässä
ilmeisen vaaran, koska vaikka lakiesityksellä ei määrätä yliopistollisille sairaaloille uu-
sia tehtäviä, tästä huolimatta lain esitöinä myöhemmänä tulkintana lain laatijan tahto-
tilasta hallituksen esityksessä mainitaan valtion ottavan tulevaisuudessa *”kaikki yli-
opistollisille sairaaloille säädetyt tehtävät huomioon arvioidessaan hyvinvointialueiden
rahoituksen määrää ja sen kohdentamista”*. On hyvä ymmärtää, että tertiääritason
hoidon tuottaja itsessään luo itselleen sellaiset edellytykset, joilla se voi nostaa kes-
kussairaaloille tuottamiensa palvelujen hintaa lähes rajattomasti ja sen lisäksi yliopis-
tosairaaloille itselleen luodaan rahoitusmallissa mahdollisuus saada juuri näihin tehtä-
viin liittyen lisärahoitusta, jolloin yliopistosairaala voi tehtäviensä varjolla saada rahoit-
uspohjaansa kasvatettua kahdella kanavalla – sekä valtiolta, että muilta hyvinvointi-
alueilta, jotka joutuvat yliopistolliselta sairaalalta palveluitaan hankkimaan. Sen
vuoksi pidän tällaista väljää kirjausta Suomen muiden kuin yliopistosairaaloiden
omaavien hyvinvointialueen etujen vastaisena, ellei sitä edellä kuvatulla tavalla täs-
mennetä. Vaikka yliopistosairaalan tehtävät ovat tärkeitä, on tällaisen kirjauksen tul-
kinnan perusteella ilmeistä, että niitä rahoitettaisiin tulevaisuudessa yhä enemmän
muiden alueiden rahoituksen kustannuksella.

Toinen seikka, johon edelleenkin lakiluonnoksessa ei oteta kantaa on se, että yli-
opistosairaaloissa tehdään paljon päällekkäistä TKI -toimintaa ja erillisrahoituksin tätä
vielä vahvistetaan. Sen sijaan kauempana yliopistosairaaloista sijaitsevat keskussai-
raalat osin toimivat alueensa sotealan TKI -toiminnan keskeisinä toimijoina, ja niillä
on merkitystä myös maakuntien elinvoimaisuudelle. Pidän tärkeänä, että hyvinvointi-
alueiden tehtävissä ja resursoinnissa huomioidaan TKI-toimintojen tärkeys sosiaali- ja
terveyspalvelujärjestelmän toimivuudelle sekä yliopistosairaaloiden erityinen rooli
näissä tehtävissä. Tähän tulisi kuitenkin olla myös selkeä lain tasoinen kirjaus, miten
TKI toiminnot rahoitetaan muiden kuin yliopistollisen sairaalan omaavien hyvinvointi-
alueiden osalta. Pidän tätä, ilman lakiehdotuksiin tehtäviä korjauksia, ongelmallisena
hyvinvointialueiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Osana tätä kokonaisuutta tut-
kittu tieto pitäisi myös valua tehokkaammin, paremmin ja nopeammin myös YTA -
alueen muiden hyvinvointialueiden hyödyksi ja edellyttää sitä jopa lain tasoisella sään-
telyllä. Sen vuoksi olemmekin aiemmassa lausunnossamme jo ehdottaneet, että sosi-
aali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 34 a §:ään

lisättäväksi velvoitteen myös kaikkien yliopistosairaaloiden keskinäiseen yhteistyöhön ja tarvittaessa tarkastelemaan työnjakoa, jotta palvelujen laatua ja kustannustehokkuutta voidaan helpommin kehittää erityisesti tiettyjen kalliiden ja vaativien, suppeaa erikoisosaamista edellyttävien palvelujen optimaaliseksi turvaamiseksi, mutta myös päällekkäisen tutkimustyön ja siitä aiheutuvien kulujen vähentämiseksi. Tällaisenaan pidän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 a § 2 ja 3 momentit eivät tätä tue ja voivat johtaa kilpailuun rahoituksesta.

Kolmas seikka, jota jo aiemmassa lausuntopalautteessamme korostimme merkittävänä puutteena lausuttavana olevissa lakiluonnoksissa, että samassa yhteydessä ei esitettävissä lakimuutoksissa tarkastella laajasti yliopistosairaaloiden roolin vahvistamista myös muiden alojen koulutuksessa. Pidän perusteltuna, että erityisesti tilanteessa, jossa erilaiset hoidot muuttuvat teknologisen kehityksen myötä kiivastahtisesti, on myös lainsäädännössä kiinnitettävä huomiota koulutuksen riittävään resursointiin tasapainoisesti eri osaamis- ja erikoisaloja huomioiden, mikä esitettävissä lakimuutoksissa ei tule riittävästi huomioiduksi. Esimerkkeinä nostan erityistä osaamista vaativien laboratorio- ja röntgenhoitajien kouluttamisen, kättilöiden kouluttamisen, kuulokuntouttajien kouluttamisen, leikkaussali-anestesiahoitajien koulutuksen jne joiden kouluttamiseen YTA -alueen tarpeisiin tulisi myös yliopistosairaalan kyetä osallistumaan suuremmissa määrässä osaltaan. Tällä olisi merkitystä sille, että YTA -alueella riittäisi jatkossa työvoimaa myös muuhun kuin yliopistosairaalan omaan tarpeeseen. Samoin muilla kuin yliopistollisella sairaalalla tämä koulutusvelvoite on luontaista, mutta tulisi pohtia, tulisiko se kirjata osaksi terveydenhuoltolain 60 § muuttamisesta annettua luonnosta, koska myös yliopistosairaalan erityisiä piirteitä erillisellä rahoituksella mitä todennäköisimmin jatkossakin tuetaan. Tämän perustavaa laatua olevan puutteen korjaaminen olisi ollut mahdollista osana tätä lainsäädännön uudistamisen kokonaisuutta.

Muilta osin allekirjoittaneella ei ole lakiluonnoksiin lausuttavaa.

Joensuussa 24.11.2022

Susanna Wilen

va toimialuejohtaja,

Terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialue

Siun sote - Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen puolesta